

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Aleksi Hynynen

Musiikki välineenä tunnetaitojen käsittelyssä varhaiskasvatuksen ryhmässä

Opinnäytetyö

Syksy 2021

SeAMK Sosiaali- ja terveysala

Sosionomi

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU

Opinnäytetyön tiivistelmä

Koulutusyksikkö: Sosiaali- ja terveysala

Tutkinto-ohjelma: Sosionomi (AMK)

Suuntautumisvaihtoehto: Varhaiskasvatus

Tekijä: Aleksi Hynynen

Työn nimi: Musiikki välineenä tunnetaitojen käsittelyssä varhaiskasvatuksen ryhmässä

Ohjaaja: Tiina Hautamäki, lehtori

Vuosi: 2021

Sivumäärä: 49

Liitteiden lukumäärä: 3

Opinnäytetyön tavoitteena on toiminnallisen tutkimuksen avulla tutkia, miten musiikkia voidaan käyttää välineenä tunnekasvatuksessa varhaiskasvatuksen ryhmässä.

Tutkimuksen tarkoitus on saada selvitystä vähän tutkittuun aiheeseen, sekä havainnollistaa musiikkituokioiden merkitystä varhaiskasvatuksessa.

Tutkimus on toteutettu laadullisen tutkimuksen menetelmin havainnoimalla lapsiryhmää neljässä eri musiikkituokiossa. Lapsiryhmät ovat kooltaan sopivan kokoisia musiikkituokioita varten ja heidän osallistumisensa on tutkimukseen ollut vapaaehtoista. Havainnointi on suoritettu tutkijan näkökulmasta. Tutkimusaineiston analyysiin on käytetty sisällön erittelyä.

Tuloksissa tuli ilmi, että musiikilla on tärkeä merkitys tunteiden nimeämisessä. Musiikin vaikutukset tunteiden nimeämisessä olivat positiivisia. Musiikkituokioihin osallistuneet lapset nimesivät laajan kirjon erilaisia tunteita erilaisissa tuokioissa. Tutkimuksen tulokset kertovat myös, että vastaavanlaista tutkimusta tarvitaan varhaiskasvatuksessa vielä lisää, esimerkiksi erityislasten osalta.

¹ Asiasanat: musiikki, tunnekasvatus, varhaiskasvatus

SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Thesis abstract

Faculty: School of Health Care and Social Work

Degree programme: Degree Programme in Social Services

Specialisation: Bachelor of Social Services

Author/s: Aleksi Hynynen

Title of thesis: Music as a Tool in Emotional Education in Early Childhood Education

Supervisor(s): Tiina Hautamäki, PhD, Principal Lecturer

Year: 2021

Number of pages: 49

Number of appendices: 3

The purpose of this thesis is to use a functional research method to investigate whether music can be used as a tool in emotional education in early childhood education groups. The target of the study is to obtain information on a little-studied topic, as well as to illustrate the importance of music sessions in early childhood education.

This research has been carried out using the methods of qualitative research by observing a group of children in four different music sessions. Groups of children are appropriately sized for the music sessions and their participation in this study has been voluntary. The observation used in this research is made from the researcher's point of view. Content analysis has been used for the analysis of the research material.

The results showed that music plays an important role in naming emotions. The effects of music on naming the emotions were positive. Children who attended to music sessions named a wide range of different kinds of emotions in musical sessions. The results of the study indicate that similar kind of research is needed in early childhood education, especially for special children.

¹ Music, emotional education, early childhood education

SISÄLTÖ

Opinnäytetyön tiivistelmä	1
Thesis abstract	2
SISÄLTÖ	3
Kuva-, kuvio- ja taulukkoluetelo	4
1 JOHDANTO	5
2 MUSIIKKI JA TUNNETAIDOT VARHAISKASVATUKSESSA	7
2.1 Mitä musiikki on?	7
2.2 Musiikin kokonaisrakenne	8
2.3 Tunnetaidot varhaislapsuudessa	9
2.4 Kasvatus ja musiikki varhaiskasvatuksessa	11
3 LAPSEN KEHITYS JA MUSIIKKI VARHAISLAPSUUDESSA	13
3.1 Sosiaalinen, älyllinen ja fyysinen kehitys	13
3.2 Musiikin merkitys lapsen kehityksessä	15
4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	17
4.1 Tutkimustehtävät	17
4.2 Yhteistyötaho	17
4.3 Laadullinen/toiminnallinen opinnäytetyö	17
4.4 Aineistot ja analyysitapa	18
4.5 Eettisyys ja luotettavuus	20
5 TULOKSET	22
5.1 Soittimet, tunteet ja musiikki	22
5.2 Tarinankerronta, tunteet ja musiikki	24
5.3 Vesivärimaalaus, tunteet ja musiikki	25
5.4 Liike, tunteet ja musiikki	27
6 JOHTOPÄÄTÖKSET	31
7 POHDINTA	33
LÄHTEET	35

Kuva-, kuvio- ja taulukkoluettelo

Kuva 1. Musiikin osatekijät toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Hongisto-Åberg, 1997).....	8
Kuva 2. Lasten tunteet kappaleiden mukaan	29

1 JOHDANTO

Musiikki kuuluu kaikille. Minun elämäni se on kuulunut jo reilut 27 vuotta. Äidin kohdussa ollessani olen saanut kuulla ensirytmit klassisesta, rockista ja monesta muusta musiikin tyyllilajista. Sitä kautta olen innostunut jo pienenä poikana musiikista ja olen harrastanut nyt yli 20 vuotta musiikkia tavalla tai toisella eri instrumentin kautta. Musiikki on siis aina ollut ja tulee aina olemaan lähellä sydäntäni.

Olen työskennellyt kouluikäisten lasten kanssa paljon ja tuonut siellä työtehtävissäni esiin omaa musikaalisuuttani. Tätä opinnäytetyötä varten syvennyin varhaiskasvatuksen maailmaan. Tämän hetken varhaiskasvatuksessa tunteet ja tunnetaidot ovat keskusteluissa nousseet pintaan. Omasta työkokemuksesta kouluikäisten lasten kanssa olen huomannut, miten paljon jo kouluissa on pieniä lapsia, joilla on esimerkiksi sosioemotionaalisten taitojen hallitsemisessa isoja puutteita. Varhaiskasvatuksen piirissä ongelma tiedostetaan ja nykyään tunnekasvatukseen ja tunteiden sanottamiseen on kiinnitetty enemmän huomiota.

Tämän myötä halusin tutkia, miten omalta osaltani voisin auttaa varhaiskasvatusta tutkimalla musiikkia välineenä tunnekasvatuksessa varhaiskasvatuksen ryhmässä. Miten musiikki auttaa lasta nimeämään tunteita? Millaisia musiikkituokioita lapsille voidaan toteuttaa, joiden avulla lapset ilmaisevat tunteita? Nämä kaksi kysymystä ohjaavat opinnäytetyötäni.

Aihetta ei ole hirveästi tutkittu ja vaikka yleisellä tasolla tiedetään, että musiikki aktivoi ja vaikuttaa aivojen eri osa-alueita, on tutkimus tästä aiheesta vielä kovin pientä. Tunnetaidot ovat tulleet 2010-luvulla tutuimmaksi lasten kasvatuksessa, mutta tutkimustyötä on tulevaisuudessa vielä paljon luvassa. Tätä opinnäytetyötä varten keskityn kuitenkin musiikkiin ja musiikkiin välineenä tunteiden nimeämisessä ja tunnekasvatuksessa. Työni perustuu pääosin havainnointiin ja mahdollisiin aiempiin tutkimuksiin. Lisäksi musiikki on läsnä jokaisessa hetkessä tätä opinnäytetyötä tehdessäni.

Opinnäytetyössäni käsittelen ensiksi musiikkia, tunnetaitoja ja varhaiskasvatusta omina käsitteinään. Näiden jälkeen kerron musiikkituokioiden merkityksestä, jonka jälkeen sisällönä on seuraavaksi itse konkreettiset musiikkituokiot. Loppua kohden käyn tutkimustulokseni läpi, pohdinnan sekä mahdolliset seuraavat jatkotutkimukset.

2 MUSIIKKI JA TUNNETAIDOT VARHAISKASVATUKSESSA

Tässä luvussa käsitellään musiikkia ja tunnetaitoja varhaiskasvatuksessa ja varhaislapsuudessa. Lisäksi käyn läpi varhaiskasvatuksen ja kasvatuksen määrittelyä. Luvun lopussa käsittelen musiikkituokiota ja sitä, millainen on hyvä musiikkituokio varhaiskasvatuksessa.

2.1 Mitä musiikki on?

Musiikki on kuulunut ihmisen elämään jo tuhansien vuosien ajan. Musiikillisella varhaislapsuuden kasvuympäristöllä on vahvoja yhteyksiä lapsen aivojen ja kielen kehitykseen. Varhaisella musiikkikasvatuksella, joka alkaa jo ennen lapsen syntymää, on keskeinen merkitys lapsen kielen kehitykselle (Ruokonen 2009, s. 62). Jo 5–12 viikon ikäinen sikiö aistii kovaäänisen musiikin ja äkillisen kolahduksen (Hongisto-Åberg, ym. 1994, s. 52).

Musiikki koostuu ilmassa olevista värähtelyistä, joita ihmiset havaitsevat ja tulkitsevat ääniksi. Musiikki on myös hetkellistä. Sitä ei voida pitää kädessä kuten kirjaa tai maalausta. Ahonen-Eerikäinen (1997, s. 55) toteaa, että musiikin maailmassa oleminen voi olla mielen maisemissa kulkemista, rauhallista vaeltelua tai jopa kiihkeää menoa – etsimistä ja löytämistä. Musiikki kykenee herättämään ihmisessä myös laajan kirjon voimakkaita tunteita, kuten esimerkiksi iloa, surullisuutta ja nostalgiaa (Zentner ym. 2008, s. 505). Musiikin kuuntelu aktivoi aivojen mielihyvämekanismia ja näin ollen musiikin myötä ihmiselle voi tapahtua voimakasta mielihyvääktivaatiota. Musiikki voi auttaa ihmistä saavuttamaan erilaisia äärikokemuksia, syvimpiä tietoisuuden tasoja sekä muuntaa tietoisuutta samanlaisesti kuin esimerkiksi unelmoimalla tai rukoilemalla (Salmela-Aro, 2021).

Musiikkia voidaan pitää kansainvälisenä kielenä, joka on lapsille saatavilla jo pienestä iästä lähtien. Musiikki voi olla oleellinen osa monitieteisten taitojen kehittämisessä varhaiskasvatuksessa (Jucan & Simion 2014, s. 2). Musiikki voi vaikuttaa ihmiseen psyykkisesti, fyysisesti, emotionaalisesti, visuaalisesti ja sosiaalisesti. Sanana musiikki tulee kreikan kielestä, sanasta "mousike" joka vapaasti suomennettuna tarkoittaa "muusien taidetta" (Bojner-Horwitz, Bojner, 2007, s. 13–19). Muusat puolestaan ovat kreikkalaisessa tarus-tossa olleita taiteen ja tieteen haltijattaria (Kielitoimiston sanakirja, 2021).

Monelle ihmiselle kylmät väreet tai ihon meneminen ”kananlihalle” on tuttu ilmiö. Tieteellinen nimi tälle ilmiölle on piloerektio (Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu, 2021). Yksi yleisimmistä musiikkiin liittyvistä tunnereaktioista on kyseinen ilmiö, piloerektio. Goldsteinin (1980) tutkimukseen osallistuvista puolet kertoivat saaneen kyseisiä ilmiöitä kuunnellessaan musiikkia (Swaminathan & Schellenberg, 2015 s. 4).

2.2 Musiikin kokonaisrakenne

Hongisto-Åberg ym. (1994, s. 23) kertoo musiikin muodostuvan rytmistä, temposta, melodiasta, kestosta, sointiväristä, harmoniasta ja dynamiikasta. Nämä kaikki yhdessä muodostavat musiikin kokonaisrakenteen ja näin ollen nämä osatekijät toimivat vuorovaikutuksessa keskenään (Kuva 1). Rytmistä voidaan ajatella musiikin selkärankana. Se tukee kappaletta, mutta se voi myös vaihtua tai pysyä koko ajan samana. Tempo puolestaan tarkoittaa nopeutta, eli millä nopeudella musiikki etenee kappaleessa. Melodian kautta musiikille rakentuu sävelkorkeus ja niiden vaihtelut. Melodia voi olla kirkasta ja kauniin kuuloista, tai se voi olla riitasointuista ja omalla tavallaan särisevää kuuntelijalle. Kesto puolestaan määrittelee miten kauan musiikkia kuuluu kappaleessa. Yhtä tärkeää on hiljaisuus ja tauot, jotka voidaan musiikissa määritellä äänettömänä kohtana (Hongisto-Åberg, ym. 1994, s. 23).

Kuva 1. Musiikin osatekijät toimivat vuorovaikutuksessa toistensa kanssa. (Hongisto-Åberg, 1997).

Aivot käsittelevät musiikkia aivojen monilla eri osa-alueilla ja musiikin vaikutus vahvistaa aivojen hermoverkkoja. Musiikin kuuntelu harjaannuttaa ihmisen aivoja moniin ja haasteellisiin kognitiivisiin sekä sosiaalisiin toimintoihin. Musiikin kuuntelu voi parantaa kielellisiä

valmiuksia ja vuorovaikutustaitoja (Varhaiskasvatuksentietopalvelu i.a.). Zentner & Scherer (2001 s. 369) toteavat musiikilla olevan myös äärimmäisen voimakas kyky emotionaalisten kokemusten esiin tuomisessa muistista takaisin ihmisen omaan tietoisuuteen.

2.3 Tunnetaidot varhaislapsuudessa

Tunnetaidot ovat taitoja, joita käytämme päivittäin tietoisesti ja vaistomaisesti. Tunnetaidot ovat aikuiselle ihmiselle arkipäiväisiä asioita ja jopa itsestään selviä, mutta lapselle tunnetaidot ovat pitkän kehityksen prosessi. Tunnetaidoilla tarkoitetaan taitoa havaita, tuntea ja säädellä omia tunteita (Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö i.a.). Tunnetaidot ovat lyhkäisyydessään kerrottuna keinoja säädellä tunteitaan (Sandberg, 2021 s. 116).

Tunnetaitojen oppimisen perusta on Isokorven (2004, s. 127) mukaan varhaislapsuudessa. Tällöin lapsi tarvitsee tunteiden käsittelyyn tukea, opettelua ja konkreettisia esimerkkejä, jolloin aikuisella on äärimmäisen tärkeä rooli ja merkitys lapsen elämässä. Tunteiden tunnistaminen ja hallinnan oppiminen on jopa tärkeämpää kuin tiedollinen oppiminen ja tiedon hankkiminen.

Lapsi tarvitsee aikuiselta mallia tunteiden käsittelyyn. Voidaan ajatella, että lapsi on kuin pesusieni, joka imee sisäänsä tietoa aikuiselta tunnemalleista ja tunteista. Aikuinen antaa lapselle tunteiden nimet ja näin ollen lapsi alkaa vähitellen ymmärtämään ja sisäistämään tunteiden syitä ja aiheuttajia. Isokorven (2004, s. 129) mukaan edellä mainittu on edellytys tunteiden hallinnan oppimiselle.

Lapsi tarvitsee hyvää ja turvallista vuorovaikutusta, jotta lapsi oppii ilmaisemaan tunteitaan. Vuorovaikutuksessa aikuisen kanssa lapsi oppii tunteita ja niiden merkityksiä elämässä. Yhdessä toisten lasten tai aikuisten kanssa lapsi oppii, miten tunteita käytetään niin, että ei loukkaa toista ihmistä (Haapsalo & Kirkkopelto, 2013 s. 1). Vuorovaikutuksessa lapsi oppii aikuisen avulla liittämään tunteita toisiinsa ja niiden merkityksiä.

Aikuisen rooli on tärkeää tunteiden käsittelyssä, mutta lähtökohtaisesti lapsi tarvitsee aikuista valtavasti elämänsä ensihetkestä alkaen. Vanhemmuuden ja läsnäolon merkitystä ei voi liiaksi korostaa lapsen elämässä. Puhutaan varhaisesta vuorovaikutuksesta, jolla

tarkoitetaan yksiselitteisesti kaikkea lapsen ja vanhemman yhteistä tekemistä lapsen ensimmäisinä elinvuosina (MLL, 2021). Perusturvallisuuden saavuttaminen luo hyvän pohjan lapsen itsetunnon sekä empatiakyvyn kehitykselle. Riittävä perusturva luo mahdollisuuden oppimaan uutta, leikkimään ja luomaan uusia tunteita. Jos vuorovaikutus on ollut puutteellista, lapsen on vaikea oppia uusia asioita, saati kehittyä omana itsenään (MLL, 2021).

Psykologi Leea Mattila toteaa (2021), että hyvin arkiset vuorovaikutustilanteet lapsen kanssa – ruokailut, riidat, väärinymmärrykset ja siirtymätilanteet – tarjoavat aikuiselle tilaisuuden tunnetaitojen opetteluun lapsen kanssa.

Varhaiskasvatussuunnitelman (2018, s. 20) perusteiden arvoperustan periaatteina ovat muun muassa lapsen edun ensisijaisuus, lapsen oikeudet sekä tasa-arvoisen kohtelun vaatimus. Eräänä varhaiskasvatuksen tehtävänä on ohjata lapsia kohti terveellistä elämää. Varhaiskasvatuksen piirissä lapsilla on mahdollisuus kehittää omia tunnetaitojaan ja sitä myötä esteettistä ajattelua (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018, s. 21).

Varhaiskasvatuksessa tunnetaitoja ja tunnekasvatusta harjoitellaan monissa erilaisissa tilanteissa ja monesti tunnekasvatusta tapahtuu ilman erillistä tuokiota. Tunteet puolestaan liittyvät lasten sosiaaliseen ja kognitiiviseen toimintaan. Tunteet ohjaavat lasten toimintaa, sen säätelyä ja tarkkaavaisuutta (Karila, 2006 s. 9). Varhaiskasvatuksella on tärkeä tehtävä tunne- ja vuorovaikutustaitojen kehittämisessä.

Varhaiskasvatuksen toimintamuotoja ovat päiväkotitoiminta, perhepäivähoito sekä avoin varhaiskasvatustoiminta. Päiväkotitoimintaa järjestetään päiväkodissa, perhepäivähoitoa perhepäiväkodissa ja avointa toimintaa järjestetään toimintaan soveltuvassa paikassa. Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka (Varhaiskasvatustilaki 540/2018).

Varhaiskasvatuksen tavoitteena on edistää lasten kasvua ja kehitystä, tukea lapsen oppimista, toteuttaa pedagogista toimintaa, varmistaa kehittävä ja turvallinen varhaiskasvatustyöympäristö, antaa lapsille yhdenvertaiset mahdollisuudet varhaiskasvatukseen, tunnistaa lapsen tuen tarve, kehittää lapsen vuorovaikutustaitoja, osallistaa lasta sekä toimia

yhdessä lapsen sekä lapsen huoltajan kanssa tasapainoisen kehityksen parhaaksi (Varhaiskasvatuslaki 540/2018, 1 luku 3 §).

2.4 Kasvatus ja musiikki varhaiskasvatuksessa

Kasvatus on lapsen kasvun tukemista siten, että lapsi oppii elämäänsä aikuiselta erilaisia taitoja. Näitä taitoja ovat muun muassa kuuntelu, keskustelu ja ymmärtäminen (Trogen, 2020, s. 8). Yhteiskunta muuttuu ja ajat muuttuvat. Samalla myös kasvatus ja kasvatuksen mallit muuttuvat. Se, mikä toimi 40 vuotta sitten ei toimi välttämättä enää nykypäivänä. Yllä olevien taitojen lisäksi kasvatus koostuu hoivasta, turvallisuudesta ja rakkaudesta. Nämäkään eivät vielä riitä kattamaan kasvatuksen määrittelyä, vaan lisäksi tarvitaan vuorovaikutus-, ajattelu-, sosiaalisia- ja tunnetaitoja (Trogen, 2020 s. 9). Kasvatuksella on suuri merkitys lapsen hyvinvoinnille ja sitä kautta lapsen kehitykselle (Koivunen & Lehtinen, 2015 s. 137). Ilman laadukasta kasvatusta lapsi voi kokea elämän eri osa-alueilla hankaluuksia ja esimerkiksi lapsen ja aikuisen vuorovaikutus sekä näiden välinen kiintymyssuhde voi kärsiä huonolaatuisesta kasvatuksesta.

Varhaiskasvatuksessa musiikkia käytetään monissa arjen eri tilanteissa. Varhaiskasvatuksessa musiikilla vahvistetaan lapsen kiinnostusta musiikkiin kokemuksellisten musiikkitoimintojen avulla. Musiikkia opitaan ja opetetaan tutkimalla ääniä, äänen sointiväriä, dynamiikkaa, kestoa ja musiikin tasoa eli sävelkorkeutta (Ruokonen, 2020 s. 12).

Näin ikään voidaan puhua yleisellä tasolla musiikkikasvatuksesta. Musiikkikasvatuksen sisältöalueet liitetään pedagogiikkaan, jossa yhdistyvät lapsille ominainen leikki, laulaminen ja loruilminen sekä soittaminen, kuunteleminen ja musiikkiliikunta sekä musiikkimaalaus (Ruokonen, 2020 s. 12). Pedagogiikka varhaiskasvatuksessa on käytännön toimintaa, jota tapahtuu arjen toiminnoissa aikuisen ja lasten välisessä vuorovaikutuksessa. Pedagogiikka rakentuu kasvatukseen, hoidon ja opetuksen ympärille. On hyvä muistaa, että varhaiskasvatuksen pedagogiikkaa suunniteltaessa tai tehdessä oleellisinta on se, mitä toiminnassa tapahtuu, eikä se, mitä toiminta on (Karila, 2017 s. 10).

Musiikkikasvatuksen yhtenä tavoitteena on antaa lapsille mahdollisuus musiikillisiin elämyksiin, sekä mahdollisuuteen tarjota musiikillisiä taitoja ja valmiuksia. Musiikkikasvatus

varhaisiässä tukee lapsen kehitystä luovuuden ja itseilmaisun rintamalla. Lisäksi musiikki-kasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen monialaista kehitystä monella kehityksen osa-alueella, kuten esimerkiksi sosiaalisen, kognitiivisen ja emotionaalisen alueella (Suomen musiikkioppilaitosten liito, i.a.).

Hyvä musiikkihetki on tehty esimerkiksi iloisesta tunnelmasta, oppimisen ja yhdessä koke-misen riemusta, rytmistä, tanssista, soitosta ja laulusta. On hyvä muistaa, että puhuttaessa kaikesta kasvatuksesta on tärkeää, että aikuiset välittävät aidosti siitä, mitä tekevät. Mu-siikkihetkeä suunniteltaessa on oleellista asettaa toiminnalle tavoitteet. Vasta sen jälkeen tuokioon voi valita sisällöt ja menetelmät, miten tuokiota toteuttaa. Lapset tykkäävät aikui-sen innokkaan osallistumisen seuraamisesta musiikkituokion aikana (Luukkala & Grahn, s. 8).

3 LAPSEN KEHITYS JA MUSIIKKI VARHAISLAPSUUDESSA

Tässä luvussa käsittelen 4–6-vuotiaan lapsen kehitystä sosiaaliselta, älylliseltä ja fyysiseltä kantilta. Lisäksi tässä luvussa käyn läpi musiikin merkitystä lapsen kehitykseen. Jean Piagetia voidaan pitää nykyaikaisen kehityspsykologian yhtenä uranuurtajista. Nurmen ym. (2014, s. 19–20) mukaan Piaget (1953) jakaa lapsen kehityksen neljään eri vaiheeseen. Vaiheet ovat sensomotorinen, esioperationaalinen, intuitiivinen ajattelu sekä konkreettinen operaatio. Esioperationaalinen vaihe on 2–7-vuotiaiden lasten vaihe, jossa esimerkiksi lapsen kielitaito kehittyy nopeasti.

3.1 Sosiaalinen, älyllinen ja fyysinen kehitys

Lapsen kehitys on pitkä ja monimutkainen prosessi. Varhaislapsuuden kehitys on pohja myöhemmin saavutettavalle tiedolle ja taidolle lapsen elämässä (Nurmi ym., 2014 s. 18). Lapsen kielellinen ja musiikillinen kehitys ovat yhteydessä toisiinsa ja erityisesti laulaminen on yhteydessä lapsen kielelliseen kehitykseen. Lapsen kyky laulaa kehittyy jopa ennen, tai samanaikaisesti, kun lapsi alkaa tuottaa ensimmäisiä sanojaan (Ruokonen, 2009 s. 62).

Lapsen kehitys koostuu sosiaalisesta, älyllisestä ja fyysisestä kehityksestä. Varhaislapsuus ja aika ennen koulua ovat tärkeää lapsen kehityksen kannalta. Tällöin lapsi oppii ja opettelee elämää varten tärkeitä selviytymistaitoja. Jokainen kehitysvuosi on lapselle merkittävää ja muutokset kehityksen osa-alueilla on valtavia. On tärkeä muistaa, että jollain näistä kolmesta kehityksen osa-alueesta tapahtuva muutos ja kehitys vaikuttaa myös muihin kehityksen osa-alueisiin (Kronqvist & Pulkkinen, 2007 s. 78). Pienestä, vastasyntyneestä vauvasta kehittyy ensimmäisen kuuden vuoden aikana taitava toimija, joka alkaa olla valmis kehitykseltään kohti seuraavaa elämän virstapylvästä, koulua.

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (MLL, 2018) tuo esiin 5–6-vuotiaan lapsen sosiaaliseen kehitykseen kuuluvia teemoja. Nämä teemat ovat lapsen ystävyysuhteet, moraalinen käsitys sekä arjen takut. Lapsen ystävyysuhteet ovat suhteellisen kestäviä ja sosiaaliset taidot ovat alkaneet kehittyä pienestä toimijasta jo taitavammaksi osaajaksi. Muiden lasten kanssa ei välttämättä tule niin paljon riitoja ja lapsi osaa sanoittaa tunteitaan jo sanoiksi. Moraalisen käsityksen alle kuuluu lapsen hyvän ja pahan erottelu sekä niiden

ymmärtäminen. Tässä ikävaiheessa lapselta voidaan jo yksilöt huomioon ottaen olettaa, että lapsi ymmärtää oikean ja väärän määritelmän ja niiden välisen eron. Arjen takkuihin puolestaan kuuluvat perinteiset uhmaikään kuuluvat haasteet; kiukuttelu, loukkaantuminen ja nahistelu (MLL, 2018).

Sosiaalinen kehitys tarkoittaa myös vuorovaikutuksen taitoja ja lapsen valmiutta olla ryhmässä. Sosiaaliseen kehitykseen kuuluvat myös lapsen sosiaaliset taidot ja sosiaalinen sopeutuminen esimerkiksi erilaisissa ryhmissä. Sosiaalisiin taitoihin kuuluu muun muassa kyky tunnistaa toisen lapsen tai aikuisen ilmeet, eleet ja näin ollen tiedostaa näiden pohjalta tunteita (Kronqvist & Pulkkinen, 2007 s. 116, 118).

5–6-vuotias lapsi on älylliseltä kehitykseltään valmis pohtimaan enemmän erilaisia ilmiöitä ja on niistä myös kovasti kiinnostunut. Voisi puhua tässä vaiheessa jopa eräänlaisesta kyselykaudesta, jolloin lapsi on enemmän kiinnostunut kysymyssanasta miksi. Lapsi janoaa tietoa lisää ja haluaa testata erilaisia tapoja selvittääkseen esimerkiksi ilmiöitä (MLL, 2017). Tässä iässä lapsen mielikuvitus on kehittynyt kovasti ja näin ollen lapsi pystyy seuraamaan vaikeakin tarinan juonta, ja lapsen leikki on muuttunut niin sanotusti rikkaammaksi ja elävöityneemmäksi.

Älyllisestä kehityksestä puhuttaessa voidaan puhua myös kognitiivisesta kehityksestä. Kognitiivisella kehityksellä tarkoitetaan kaikkea havaitsemiseen, ajatteluun, muistiin ja kielen sekä oppimiseen liittyvää. (Kronqvist & Pulkkinen, 2007 s. 86). Kognitiivinen kehitys muodostuu osittain ympäristötekijöistä, jolloin virikkeellisestä ympäristöstä on lapsen kognitiivisen kehityksen kannalta merkitystä.

Lapsen ensimmäisen kuuden vuoden aikana kasvu on pääasiallisesti solujen ja solujen koon kasvamista. Fyysiseen kehitykseen ja kasvuun vaikuttavat ympäristö- ja perintötekijät. Lapsen ensimmäisenä elinvuotena paino kolminkertaistuu syntymäpainoon verrattuna. Lisäksi pituus syntymäpituuteen nähden on monesti jo yli 20 senttimetriä. Tämän jälkeen pituus kasvaa lapsella noin kuusi senttimetriä vuodessa. Lapsen kasvu on kefalokaudaalista, eli lapsen pää kasvaa nopeammin verrattuna suhteessa vartaloon (Kronqvist & Pulkkinen, 2007 s. 78–79).

Motorinen kehitys tarkoittaa liikkeiden kehitystä. Fyysinen kehitys vaikuttaa siihen, miten lapsen motoriikka kehittyy. Niin kuin fyysiseen kehitykseen niin motoriseen kehitykseen perintö- ja ympäristötekijöillä on oma vaikutuksensa. Motorinen kehitys voidaan jakaa karkea- ja hienomotoriikkaan. Karkeamotoriikalla tarkoitetaan suuria liikkeitä ja suurten lihasten käyttöä. Hienomotoriikalla puolestaan tarkoitetaan pienten lihasten käyttöä ja hallintaa (Kronqvist & Pulkkinen, 2007 s. 79). Tällaisia hienomotoriikallisia taitoja voi olla esimerkiksi kynänkäyttö, kitaran kielen näppäily ja muut kädentaidot.

3.2 Musiikin merkitys lapsen kehityksessä

Musiikki on kuin aurinko. Sen säteet voi koskettaa kaikkia lapsen kehityksen osa-alueita. Näitä alueita ovat ongelmanratkaisun kehittyminen, sosiaalinen kehitys, fyysinen kehitys, tunne-elämän kehittyminen, älyllinen kehitys sekä ilo, virkistys ja onnellisuus (Hongisto-Åberg ym., 1994 s. 85).

Hongisto-Åberg ym. (1994) avaa sosiaalista, älyllistä ja fyysistä kehitystä siten, että lapsen itseluottamus ja itsetunto kehittyvät onnistumisen ja osaamisen tunteen myötä. Kyky sosiaalisen vuorovaikutukseen, osallistuminen yhteiseen toimintaan, oman vuoron odottamiseen, välineiden ym. materiaalin jakamiseen muiden kanssa kasvaa. Musiikillisten käsitteiden omaksuminen ja hallitseminen, eli esimerkiksi tempo ja rytmi tulevat tutuiksi. Lapsen kieli ja sanavarasto kehittyvät musiikin myötä. Liikkumisen perustaidot, koordinaatio ja rentoutuminen kehittyvät (Hongisto-Åberg ym., 1994 s. 85).

4–6-vuotiaiden lasten kanssa musiikkiliikunta vahvistaa motoriikkaa ja koordinaatiota. Tämän ikäisen lapsen motoriikkaan kuuluu muun muassa ruumiin liikkeiden ja tasapainon hallitseminen, nauttiminen ryhmässä tapahtuvasta toiminnasta, esimerkiksi edellä mainitusta musiikkiliikunnasta (Hongisto-Åberg ym., 1994 s. 49). 4–6-vuotiaan lapsen pitäisi kyetä jo hyvin monimutkaisiin suorituksiin. Lapsi haluaa oppia ja harjoitella uusia taitoja ja häviäminen erilaisissa leikeissä saattaa olla lapselle vaikeaa (Hongisto-Åberg ym., 1994 s. 49). Erilaisten tunteiden käsittely niin varhaiskasvatuksen arjessa kuin toiminnallisissa hetkissä voi olla haastavaa ja musiikki voi laukaista monenlaisia tunteita lapsissa.

Samaan aikaan tunne-elämältään lapsi vasta opettelee ottamaan huomioon toisten lasten toiveita ja muiden osallisuutta yhteisissä leikeissä. Osallisuus puolestaan on muun muassa johonkin liittymistä, suhteissa olemista, yhteisyyttä, kuulumista, yhteensopivuutta ja mukaan ottamista. Osallisuus on näiden lisäksi osallistumista ja vaikuttamista asioihin. Osallisuus on yhdellä tapaa siis vaikuttamista oman elämän kulkuun ja sen erilaisiin mahdollisuuksiin, erilaisiin toimintoihin ja erilaisiin palveluihin (THL, 2017 s. 4). Tässä ikävaiheessa lapsen moraalikäsitkset, eli käsitys oikeasta ja väärästä alkavat kehittyä.

Vielä ei ole täysin varmaa, miksi musiikki vaikuttaa tunteisiimme niin voimakkaasti. Tehtyjä tutkimuksia on viime vuosikymmenten aikana kovin vähän ja samaan aikaan musiikki kehitty jatkuvasti ja esimerkiksi 1600–1700-luvun aikaista klassista musiikkia ei enää synny samalla tavalla. Tiedetään kuitenkin, että musiikki vaikuttaa aivojen eri osa-alueisiin ja sitä kautta emootioihimme jo pienestä lapsesta lähtien. Emootiot ovat objektiivisesti havaittavissa fysiologisesti, verenpaineen ja sydämen sykkeen muutoksina. (Soinila & Särkämö, 2009 s. 2585). Suomessa on tehty hyvin vähän pienten lasten musiikkikasvatukseen liittyviä tutkimuksia. Tutkimuksissa on kuitenkin osoitettu varhaisen musiikillisen vuorovaikutussuhteen merkitys lapsen ja vanhemman vuorovaikutussuhteelle sekä lapsen musiikilliselle kehitykselle (Lindeberg-Piironen & Ruokonen, 2017 s. 90).

4 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tässä luvussa käyn läpi opinnäytetyön tutkimustehtäviä, yhteistyötahoa, tutkimusmenetelmiä, aineistoa, analyysia sekä tutkimuksen eettisyyttä ja luotettavuutta.

4.1 Tutkimustehtävät

Tutkimuskysymykset muovautuivat ajatuksesta yhdistää musiikki ja tunteet toisiinsa. Näiden kysymysten avulla pyrin selvittämään tunteiden käsittelyä musiikin avulla varhaiskasvatuksessa.

1. Miten musiikki auttaa lasta nimeämään tunteita?
2. Millaisia musiikkituokioita voidaan toteuttaa, joiden kautta lapset nimeävät tunteita?

4.2 Yhteistyötaho

Opinnäytetyö toteutettiin Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuksen kanssa päiväkotitena-
vakotiin. Tenavakoti on Seinäjoen vanhan keskussairaalan lähetyvillä oleva päiväkotitena-
vakodissa lapset ovat jaettu kuuteen ryhmään: Perhosiin (1–3 v), Peippoihin (1–3 v), Kur-
reihin (2–4 v), Pupuihin (4–5 v), Sirkkoihin (5–6 v) sekä Leppäkerttuihin (6 v). Päiväkotitena-
vakoti ympäröi luonnonläheinen ympäristö, joka tarjoaa lapsille erittäin hyvät liikkumismahdollis-
suudet (Tenavakoti). Tenavakoti oli minulle entuudestaan tuttu, sillä suoritin siellä ensim-
mäisen harjoitteluni. Musiikkituokiot suoritettiin Sirkkojen ryhmässä, koska se sopi ikäryh-
mänsä puolesta opinnäytetyöhöni. Tällä hetkellä Seinäjoen kaupungin varhaiskasvatuk-
sessa toimii Taiturin taidetoiminta. Taiturin taidetoiminta käyttää erilaisia taidemuotoja ku-
ten musiikkia, tanssia ja sirkusta, joilla lapsille avautuu mahdollisuus oppia uusia ja erilai-
sia asioita taiteen keinoin (Seinäjoen kaupunki).

4.3 Laadullinen/toiminnallinen opinnäytetyö

Opinnäytetyöni on toiminnallinen opinnäytetyö, joka on toteutettu kvalitatiivisin, eli laadullis-
sin menetelmin. Laadullinen tutkimusmenetelmä on menetelmäsuuntaus, jossa tarkoitus

on ymmärtää tutkittavan kohteen laatua, merkityksiä ja ominaisuuksia. (Jyväskylän yliopisto, 2021). Laadullisen tutkimuksen aineistona käytetään monesti empiirisiä aineistoja, jotka ovat esimerkiksi keskusteluja, haastatteluja tai havainnointia (Juhila, i.a.).

Laadullista tutkimusta suorittaessa on hyvä muistaa, että tutkimuksen tavoitteena ei ole löytää absoluuttista totuutta tutkittavasta asiasta. (Vilkka, 2021 s. 96). Laadullista tutkimusta käytetään pääasiassa kokemusten tutkimiseen. Toiminnallinen opinnäytetyö voi olla vastata johonkin ammatillisesta käytännöstä nousevaan tunnistettuun tarpeeseen. (Vilkka, 2021 s. 20). Kvalitatiiviselle tutkimukselle tyypillistä on aineiston kokoaminen luonnollisista, todellisista tilanteista sekä erilaisten laadullisten metodien käyttö aineiston hankinnassa. Tällaisia metodeja ovat muun muassa ryhmähaastattelut, dokumentit, teemahaastattelu ja osallistuva havainnointi. Yhtenä tärkeimpänä metodina pidän itse tapausten pitämistä aineutlaatuisina ja tulkintaa aineistoa sen mukaisesti (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara, 2009 s. 164).

Toiminnallisessa opinnäytetyössä tutkimuskäytännöt ovat vähemmässä merkityksessä kuin esimerkiksi tutkimuksellisissa opinnäytetöissä. Kerättyä aineistoa ei ole välttämätöntä analysoida yhtä tarkasti kuin esimerkiksi tutkimuksellisessa opinnäytetyössä, mutta tämä koskee vain ja ainoastaan laadullisella tutkimuksella kerättyä aineistoa toiminnallisissa opinnäytetöissä (Vilkka & Airaksinen, 2003 s. 9, 57–58). Toiminnallisen opinnäytetyön yhtenä tärkeimpänä osana voidaan pitää raportointia ja analysointia. Raportista täytyy tulla ilmi, mitä, miksi ja miten tutkimusta on tehty. (Vilkka & Airaksinen, 2003 s. 65). Tässä tutkimuksessa on tutkittu musiikin merkitystä tunnekasvatuksessa ja sitä, miten musiikkia voidaan käyttää tunteiden nimeämisessä ja minkälaisia musiikkituokiota voivat olla, että tunteiden nimeämistä tapahtuu.

4.4 Aineistot ja analyysitapa

Aineisto syntyi tutkimuksessa järjestettyjen musiikkituokioiden aikana havainnoinnilla ja havainnoinnin muistiinpanoina. Aineistona on musiikkituokiosta syntyneet tunteet ja se kerättiin havainnoimalla lapsia tuokioiden aikana. Havainnointia pidetään hyvänä keinona oppia tuntemaan lapsi ja ymmärtämään lapsen käyttäytymistä sekä syitä käyttäytymisen takana. Havainnoinnilla saadaan lapsen kokemuksista, oppimisesta sekä lapsen

kehityksestä ja kokemuksista tietoa. Havainnoinnilla voidaan havaita lapsen ajattelua, tunne-elämän kehitystä, sosiaalisia taitoja sekä leikkitaitoja (Koivunen & Lehtinen, 2015 s. 16, 19).

Havainnointi on varhaiskasvatuksessa jokapäiväistä ja se ei vaadi aina suurempia asioita. On tärkeää kuitenkin muistaa, mitä havainnoidaan, missä havainnoidaan, miten havainnoidaan, milloin havainnoidaan ja kuka havainnoi. Havainnoinnin avulla on tarkoitus saada lapsesta tietoa, joka auttaa varhaiskasvatuksen työntekijää toimimaan siten, että saatu tieto edistää lapsen hyvinvointia ja oppimista sekä kehitystä (Koivunen & Lehtinen, 2015 s. 33). Havainnoinnin avulla saadaan kattavasti tietoa havainnoitavasta kohteesta tai tässä tapauksessa tuokiosta.

Tutkimuksen aineistoa analysoidaan sisällön erittelyn avulla. Sisällön erittely on Tuomen ja Sarajärven (2002 s. 119) mukaan dokumenttien analyysia, jossa kvantitatiivisesti kuvataan tietyn tekstin sisältöä. Tässä työssä havaintojen sisältöä, eli musiikkituokioissa esiintyneitä tunteita on eritelty. Sisällön erittely rinnastetaan monesti sisällönanalyysiin. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan pyrkimystä kuvata dokumenttien sisältöä sanallisesti. Sisällönanalyysillä voidaan tarkoittaa laadullista sisällönanalyysia sekä sisällön määrällistä erittelyä. Molempia analyysitapoja voidaan hyödyntää aineistoa analysoidessa (Saaranen-Kauppinen & Puusniikka 2006). Musiikkituokioille on annettu arvot M1, M2, M3 ja M4. Ne kuvaavat musiikkituokioita ensimmäisestä neljanteen. Samoin osallistuneille lapsille on annettu arvot P1, P2, P3, P4 ja T1, T2 ja T3, P tarkoittaen poikaa ja T tyttöä.

Opinnäytetyötäni varten suunnittelin varhaiskasvatuksen ryhmälle neljä erilaista musiikkituokiota. Musiikkituokioiden tarkoituksena oli saada lapset nimeämään tuokioissa esiintyneitä tunteita musiikin avulla. Tuokiot olivat maksimissaan 30 minuutin mittaisia ja ne olivat lapselle vapaaehtoisia osallistua, kuitenkin niin, että tuokioon saatiin aina vähintään kuusi lasta.

Ensimmäinen tuokio käsitteli erilaisia tunteita ja soittimia. Tuokion tarkoituksena on selvittää, mitä tunteita lapsi voi soittaa erilaisilla soittimilla. Soittimet olivat lapsille entuudestaan tuttuja, sillä ne olivat päiväkodin omia. Tunnekortit olivat apuna tunteiden hahmottamisessa ja nimeämisessä. Soittimet olivat guiro, tamburiini, triangeli, marakassit,

pikkurummut ja pedaali. Tunteita oli yhteensä neljä: ilo, pelko, rohkeus ja kiukku. Tunnekorttien avulla näytin lapsille tunteita, joihin he valitsivat haluamansa soittimen, jota he soittivat.

Toinen tuokio sisälsi tarinan, jonka luin lapsille samalla kitaraa soittamalla tarinan tunnekohtissa. Tarinana toimi lasten klassikotarina kolme pukkia, josta iltasatu.org- sivusto oli tehnyt vapaaksi käytettävän tarinan, joka on hieman muunneltu versio saman tarinan lauluversiosta. Tämä versio sopi parhaiten soitettavaksi kitaralla, jonka vein mukani päiväkotiin.

Kolmannessa tuokiossa esiin pääsi lasten vesiväritaidot yhdistettynä klassiseen musiikkiin. Lapsille soitettiin neljä erilaista klassista sävellystä, joiden aikana he saivat maalata vesiväreillä omia tunteitaan, joita sävellyksestä nousee esiin. Jokaisen sävellyksen jälkeen lasten kanssa kävin läpi, minkälaisia tunteita sävellys nosti esiin. Tarkoitus oli nähdä, auttaako klassinen musiikki tuomaan tietynlaisia tunteita lapsissa esiin ja nousiko joku tunne erityisen voimakkaasti esiin.

Neljäs ja viimeinen tuokioista sisälsi musiikkia yhdistettynä liikkumiseen. Musiikki mitä kuunneltiin, oli 30–45 sekunnin mittaisia pätkiä kappaleista, joiden aikana lapset saivat liikkua liikuntatilassa sillä tavalla ja tunteella, mikä heille tuli sillä hetkellä soitettavasta kappaleesta. Kappaleet vaihtelivat lastenmusiikista klassiseen, rockiin ja pop-musiikin välillä.

4.5 Eettisyys ja luotettavuus

Edelleen vallitsevan Covid-19 koronapandemian vuoksi tutkimusta tehdessä huomioitiin koronaviruksesta aiheutuvat rajoitukset. Tämä tarkoitti itseni kannalta hyvää käsihygieniää, maskin käyttöä sekä kipeänä ollessani negatiivisen koronatuloksen todistamista yhteistyötaholle.

Tutkimuksen teoriaosiota kirjoittaessa on huomioitu lähdekriittisyys. Lähteinä on käytetty luotettavia kirjallisuuden ja internetin kautta löytynyttä materiaalia. Lähteiden ja tekstiviitteiden merkitseminen on tärkeää tehdä tarkasti ja huolellisesti. Tällöin tutkimus noudattaa hyvää tieteellistä käytäntöä (Vilkka, 2021 s. 40).

Lasten identiteettiä on suojeltu ja he eivät ole tunnistettavissa tutkimuksessa. Osallistuminen on ollut lapselle vapaaehtoista ja ketään ei ole pakotettu osallistumaan tutkimukseen tai järjestettyihin musiikkituokioihin. Seinäjoen varhaiskasvatuksesta tuli myönteinen päätös tutkimusluvalle (Liite 1), jossa kyseiset asiat vaadittiin.

5 TULOKSET

Tässä luvussa käsittelen musiikkituokioiden tuloksia havaintojeni kautta. Ensimmäinen tuokio käsittelee musiikkia ja soittimia. Toinen tuokio käsittelee musiikkia yhdistettynä tarinan kerrontaan. Kolmas tuokio käsittelee musiikkia ja vesivärimaalausta. Neljäs tuokio käsittelee liikettä ja musiikkia.

5.1 Soittimet, tunteet ja musiikki

Ensimmäistä tuokiota varten hain päiväkodin musiikkilaatikoista soittimia leikkihuoneeseen, jossa tuokio järjestettiin. Levitin soittimet lattialle sopivien etäisyyksien päähän toisistaan. Kun esivalmistelut olivat valmiit, hain toisesta huoneesta kuusi vapaaehtoista lasta musiikkituokioon. Lapset istuivat pehmeälle alustalle, soittimet heidän edessään. Alkuun esittelin itseni ja kerroin lapsille, mitä olemme tekemässä ja mistä olen oikein tullut heille tänään juttelemaan. Tämän jälkeen kysyin lapsilta, olivatko he, kuinka paljon käsitelleet tunteita ja kävimme pienimuotoisen keskustelun siitä, mitä ne tunteet oikein olivatkaan:

Lapset olivat selvästi harjoitelleet tunnetaitoja, sillä P1 toi ilmi, että ”voi olla hyvä mieli”. Tähän T2 lisäsi, että ”voi olla myös paha mieli”. Yhdessä keskustelimme vielä, mitä muita tunteita voi olla, ennen kuin siirryimme itse tuokioon. M1

Toin mukana myös kitaran, jolla soitin itse esimerkin, miten esimerkiksi voin kitaralla soittaa jännittyneisyyden tunnetta. Ensimmäisen tunteen, eli ilon tunteen kanssa oli alkuun pientä jännitystä havaittavissa, vaikka näytin tunnekorttien (Liite 3) avulla ilon tunnetta ja kysyin lapsilta, millä soittimella iloa voisi soittaa:

Lapsia jännitti, kun tapasimme ensimmäisen kerran. Vaikka esittelyjen jälkeen olin näyttänyt oman esimerkin, miten voin tunnetta soittaa, ei lapset liikahtaneet laisinkaan. Sain tilanteen kuitenkin haltuuni menemällä itse kunnolla lattialle, ja näytin vielä yhden esimerkin pikkurummuilla. Tästä rohkaistuneena yksi lapsista otti pedaalit käteensä ja alkoi soittaa molemmilla käsillä rauhallisesti vuoron perään. Kysyttäessä muilta lapsilta, ei kukaan muu halunnut koittaa soittaa mitään soitinta tähän tunteeseen. Tämän uskon menevän osittain alkujännityksen piikkiin.

P2 kertoi, että ”pelko on sellainen tunne, kun pelottaa ja pelkää jotakin, esimerkiksi pimeää”. Tämän kerrottuaan kolme lasta rohkaistui ryhmässä ja P2 valitsi guiron soittimeksi. Soitti vain muutaman sekunnin guiroa ja hän oli selvästi keskittynyt tekemiseensä. P3 valitsi pikkurummut. Hän puolestaan soitti pidempään, mutta hiljaisesti. T1 valitsi tamburiinin ja puikon, jolla hän soitti varovasti tamburiinia useamman lyönnin, jonka jälkeen hän siirtyi nästisti omalle paikalleen. M1

Rohkeus oli lapsille haastava tunne. Tässä vain kaksi lasta (samat kuin edellisessäkin tunteessa) soittivat.

P3 soitti tamburiinia ja T1 pedaalia. Molemmat soittivat rohkeuden tunnetta nopeatempoisesti ja pidempään kuin pelon tunnetta. Lapset ottivat yhtä aikaa soittimet, mutta P3 soitti ensin, jonka jälkeen T1 aloitti soiton. M1

Havainnoin, että kiukun tunne aiheutti naurua lasten keskuudessa: Lopuksi soitimme vielä yhdessä ilon ja kiukun tunteen, jotta jokainen lapsi saisi soittaa jotain soitinta. Näin kaikki saivat tuokiosta hyvän kokemuksen, vaikka hieman olisikin jännittänyt tuokion aikana.

Kiukkutunteen soittamiseen mukaan tuli nyt uusi lapsi. P1 valitsi ensimmäisenä tamburiinin ja hän soitti tamburiinia muutaman kerran, mutta erittäin lujaa. Kaikilla soittavilla lapsilla oli sama ajatus kiukuntunteesta, jolloin P2, P3, P4 ja T1 soittivat valitsemiaan soittimia kovaa. P1 otti lopuksi vielä triangelin ja hän pamautti siihen äärimäisen kovaa yhden kerran, mikä sai aikaan naurunpyrähdyksiä lasten keskuudessa. Ilon tunnetta soittaessamme kaikki soittivat varovasti ja hellästi, mutta kiukun tunteen aikana jokainen lapsi soitti lujaa ja kovaa, jopa T2, joka ei ollut osallistunut yhteenkään aiempaan tunteeseen. P1 otti omat sisäkengät jalasta ja halusi soittaa vielä ilon tunnetta rummuttamalla kengät käsissään maahan. M1

Ihan viimeisenä lapsilta pyysin värillisten hymykorttien (Liite 4) avulla palautteen tuokiosta:

P1, P2, P3, P4 sekä T1 ja T2 antoivat vihreän hymynaaman musiikkituokiosta. T1 kertoi, että ”mä tykkäsin soittaa noilla” ja osoitti soittimia. P2 ja P3 olivat samaa mieltä, vaikka muut eivät enää sanoneetkaan mitään. Jokainen oli kuitenkin tykännyt palautteen perusteella pitämästäni tuokiosta. M1

5.2 Tarinankerronta, tunteet ja musiikki

Toisella kerralla lapsiryhmä oli eri kuin ensimmäisellä kerralla. Sama määrä lapsia osallistui tuokioon, mutta tällä kertaa ryhmä oli paljon eläväisempi ja vilkkaampi kuin ensimmäisessä tuokiossa. Tuokio aloitettiin tutustumisella ja itseni esittelyllä sekä kerroin mitä tällä kerralla tehtäisiin. Alkuun mietimme yhdessä tunteita, mutta lapset eivät alkujännityksen vuoksi osanneet heti kertoa, minkälaisia tunteita voi olla tai mitä tunteet ovat.

Kun lapset eivät oma-aloitteisesti alkaneet kertoa mitä tunteita voi olla, niin näytin tunnekorttien (Liite 3) avulla lapsille erilaisia tunteita, jolloin sain vuorovaikutuksellista keskustelua siitä, mitä tunteet ovat. Esimerkkejä alkoi lennellä vähän jokaisen lapsen suusta ja P2 sekä T2 ja T3 ehdottelivat vuoron perään muun muassa kiukkua ja iloa tunteiksi. M2

Tällä kerralla kerroin lapsille tarinan säestettynä kitaralla. Tarinana toimi klassinen lastentarina ”kolme pukkia”, jonka luin itse sekä soitin kitaralla erilaisia ääniä erilaisissa kohtauksissa, jossa hahmojen ja tarinan tunteet nousivat esiin. Jännittävissä kohdissa soitin kitaralla matalalta hidastempoista musiikkia. Pelottavissa kohdissa kitaran soitto tapahtui korkealta ja se oli nopeatempoista. Iloiset ja onnelliset kohdat säestin kitaralla duurivoittoisesti ja hempeästi näpytellen. Kiukun tunnetta soitin kovaa ja riitasointuisasti. Tarina oli osalle kuitenkin entuudestaan tuttu, mikä ei haitannut tätä tutkimustyötä. Tuokion alussa lapset olivat vielä hiljaa ja kuuntelivat ja keskittyivät kertomaani ja tarinan ensimmäisiin säveliin. Tarinankerronnan alkuvaiheissa oli kuitenkin havaittavissa ketjureaktio lasten keskuudessa:

Tarinassa esiintyvät nimet kuitenkin naurattivat kaikkia ja kun yksi lapsi aloitti nauramaan, niin kaikki nauroivat. Tästä huolimatta tarina päästiin aloittamaan ja lapset kuuntelivat tarinan loppuun. Soiton jälkeen mietimme yhdessä mitä tunteita tarinassa esiintyi. Lapset eivät ensimmäisen soitto-kerran jälkeen yhtä lasta lukuun ottamatta osanneet nimetä tarinassa esiintyviä tunteita, joita olivat pelko, rohkeus, jännitys, ilo, onnellisuus, surullinen ja kiukku. M2

Tarinan kerronta katkesi alkuun, johtuen tuomastani kitarasta ja plektrasta, jolla kitaraa soitin. Plektra aiheutti hämmennystä lasten joukossa:

”Mikä toi on?” ihmetteli T2. Näytin plektraa lapsille läheltä ja kerroin, mitä sillä tehdään ja miksi se on minulla mukana. T3 ihmetteli plektraa ja halusi nähdä sen uudelleen. En päässyt jatkamaan tarinaa, ennen kuin olin näytännyt plektraa useamman kerran ja kertonut jälleen, miksi ja mihin sitä

käytetään. Ensimmäisen soittokerran jälkeen lapset eivät vielä osanneet nimetä tarinassa tunteita, paitsi pelon tunteen. Soitin tarinan uudelleen ja tällä soittokerralla pysähdyin tarinassa esiintyviin tunnekohtiin. Lapset saivat nimetä tunteita ja tällä soittokerralla lapset toivat niitä paremmin esiin. M2

Toisella soittokerralla tunteiden sanottaminen oli helpompaa kuin ensimmäisellä kerralla. Kertomatta lapsille tunteita, he yhdessä kertoivat tarinassa olevan paha, rohkeutta, pelkoa ja jännitystä.

”No se peikko on paha”, kertoi P2. T3 totesi pikkupukin olevan peloissaan sen astellessa sillalle ensimmäisen kerran. T2 oli tarinan ensimmäisellä kerralla tuonut esiin pukkien olevan iloisia, ei hän tuonut sitä esiin tässä vaiheessa enää. P3 puolestaan kertoi isoimman pukin olevan rohkea. M2

Tarinassa esiintyvän peikon vihaisuus ja kiukku muuttuivat lapsilla pahuudeksi, mikä on ymmärrettävä ja helpompi tunne selittää kuin suoraan vihaisuus tai kiukku, sillä peikko yrittää tarinan aikana syödä kolme pukkia, minkä tulkitsen lasten mielestä olevan pahuutta. Keskustelun jälkeen lapset saivat vaihtaa tarinassa esiintyviä tunteita, ja he keksivät toisella soittokerralla esimerkiksi pikkupukille pelokkuuden sijasta rohkeuden ylittävään siltaan. Samalla soitin tarinan uudelleen kitaralla säestettynä ja uusilla tunteilla.

T3 ja T2 olivat yhdessä P2 ja P3 kanssa aktiivisimpia osallistujia vaihtamaan tarinan tunnetiloja. T3 keksi pikkupukille rohkeuden pelokkuuden tilalle ja P2 sekä P3 yhdessä keksivät peikon olevan hyvä ja iloinen, eikä paha. T2 puolestaan ehdotti keskikukin olevan surullinen. M2

Musiikkituokion jälkeen kysyin palautteen lapsilta hymykorttien (Liite 4) avulla. Kaikki lapset antoivat vihreän iloisen naaman musiikkituokiosta. Jokainen lapsi oli tykännyt tuokiosta ja se on musiikkituokion pitäjästäänkin mukavaa.

5.3 Vesivärimaalaus, tunteet ja musiikki

Kolmanteen musiikkituokioon osallistui jälleen kuusi lasta. Tällä kertaa mukana oli kaksi lasta, jotka eivät olleet aiemmin olleet mukana musiikkituokiosta. Kolmas tuokio eteni samaan kaavaan kuin kaksi edellistäkin. Musiikkituokion tarkoituksena oli maalata vesiväreillä paperille omia tunteita, joita kappaleet toivat esiin. Kappaleiksi olin valinnut neljä klassista kappaletta, jotka melodialtaan, tempoltaan ja rytmiltään olivat erilaisia. Kappaleet

olivat Gioachino Rossin ”William Tell”, Edvard Griegin ”Vuorenpeikkojen luolassa” (engl. In the hall of the mountain king), Antonio Vivaldin ”Summer” sekä Johann Pachelbelin ”Canon in D”.

Musiikkituokiota varten toin oman kaiuttimen mukaan, jotta ääni kuuluisi mahdollisimman laajalle alueelle lapsia varten. Tuokiota varten tein alkujärjestelyt valmiiksi, jotta tuokio pääsee heti alkuun. Jälleen oli aika esitellä itseni sekä aihe lapsille. Osalle lapsista oma nimeni oli jäänyt jo mieleenkin.

T1 ja T2 olivat kiinnostuneita mukanani tuomasta kaiuttimesta ja he muistivat nimeni heti alkuun. P1, P2, P3 ja P4 olivat alusta alkaen rauhallisia ja he keskittyivät omaan työskentelyyn. T1 ja T2 olivat alkuun hieman levottomampia verrattuna P1, P2, P3 ja P4 työskentelyyn. Ensimmäisen kappaleen ensiäännet saivat aikaan naurua ja pyrähdyksiä lasten keskuudessa. Nopeasti he kuitenkin alkoivat jokainen valitsemaan värejä millä maalata. Tässä vaiheessa autoin lapsille vesivärejä lähemmäksi, mikäli he niin pyysivät. Jokainen lapsista vaikutti olevan innoissaan ja vesivärit löysivät tiensä paperille hyvinkin taidokkaasti. M3

Kappaleen loputtua lapset näyttivät maalaamiaan tuotoksia ja jokainen sai kertoa, mikä tunne kappaleesta tuli. Ensimmäinen kappale sai aikaan kolmenlaista tunnetta: Vihaisuutta, iloisuutta ja hauskuutta. Hauskuus ei suoranaisesti ole tunne, mutta sellaiseksi kaksi lasta kuvailivat tunteensa olevan.

P1 ja P2 olivat kappaleesta sitä mieltä, että se oli iloinen ja siitä tuli iloinen tunne. P3 ja P4 olivat puolestaan tunteneet hauskuutta. P3 sanoi useamman kerran ”tää on hauska tää kappale, tää on hauska”. T1 ja T2 toivat esiin vihaisuuden tunteen, vaikkakin heitä molempia nauratti.

Toista kappaletta lapset kuuntelivat tarkkaan ja P3 mainitsi, että tämä on hiljaisempi kuin äskeinen kappale. Keskustelua ei kuitenkaan syntynyt kappaleen aikana, vaan lapset maalailivat maltillisesti ja tarkkaavaisesti. Kappaleen jälkeen esiin nousseita tunteita olivat surullinen, pelottava ja iloinen. P2, P3 ja P4 olivat maininneet yhdessä, että kappale oli pelottava ja siitä oli tullut pelottava tunne. P1 puolestaan oli kuvannut oloaan iloiseksi. T1 ja T2 kertoivat tulleet kappaleesta surullisiksi, vaikka he nauroivat tätä selittäessään. M3

Kolmas kappale toi esiin erilaisia tunteita enemmän kuin kumpikaan aiemmista kappaleista.

P2 ja P3 istuivat vierekkäin ja he totesivat tuntevansa vähän pelottavaa ja toinen vähän jännittävää tunnetta. P4 puolestaan kertoi ”tunteen olevan uskollinen”. Hän ei kuitenkaan osannut sanoa tai selittää tätä tunnetta tarkemmin. Kaksi vierekkäin istunutta lasta, T1 ja T2 kuvailivat ujon tunnetta, joka kappaleesta heille syntyi. He kuitenkin kertoivat, että he valitsevat samat tunteet, koska he ovat kavereita ja haluavat tehdä niin. M3

Neljännän ja viimeisen kappaleen tunnekirjo oli miltei yhtä laaja kuin edellisessäkin kappaleessa. Tunteet, jotka nousivat esiin, olivat rauhallinen, surullinen, hyvä olo ja hassu. Sama tilanne toistui kuin ensimmäisenkin kappaleen aikana. Hassu ei suoranaisesti ole tunne, mutta lapset saivat omin sanoin kertoa, miltä heistä tuntuu tai mikä tunne kappaleesta nousi esiin.

T2 nimesi tunteensa ensin ilkeäksi, mutta lopulta kertoi, että hän vain vitsailee ja oikeasti hänelle tuli tästä kappaleesta hassu tunne. T1 myötäili T2 vastausta ja oli samaa mieltä. P1 oli myös hassun tunteen kannalla. ”Mulle tuli tästä kyllä surullinen olo” totesi P2. Tähän P3 ja P4 kertoivat, että ”mulle tuli rauhallinen olo”. M3

Lapset saivat sanoitettua tunteita paljon. Yhteensä erilaisia tunteita tuli esiin kahdeksan. Näiden lisäksi lapset kertoivat hassun, hauskan ja uskollisuuden tunteen. Alusta asti lapset olivat hyvin tuokiossa ja toiminnassa mukana. Lapset käyttivät aktiivisesti erilaisia värejä, joiden avulla he muodostivat käsitteitä tunteista. Värit eivät kuitenkaan tässä työssä ollut pääpainona, vaikka huomionarvoista onkin mainita esimerkiksi surullisen, jännittävän ja pelottavan tunteen maalaus mustalla, tummanpunaisella ja tummansinisellä värillä. Lopuksi lapset saivat antaa palautetta tuokiosta hymykorttien (Liite 4) avulla.

T1 ja T2 valitsivat punaisen surunaaman. ”Me ei tykätty tästä”, kertoi T2 molempien puolesta. P2 ja P3 puolestaan valitsivat hymynaaman ja P3 kertoi, että ”maalaaminen oli kivaa”. P2 sanoi, että ”mä tykkäsin tästä”. P1 ja P4 valitsi tuokion mukavuudesta molemmat hymynaamat, eivätkä kertoneet omaa mielipidettään palautteesta. M3

5.4 Liike, tunteet ja musiikki

Neljännellä kerralla lapset saivat kuunnella musiikkia ja liikkua sen mukaan vapaasti avoimessa tilassa. Kappaleet olivat kestoaltaan 30–45 sekunnin mittaisia pätkiä ja niiden tyyli- ja vaihtelivat elokuvamusiiikista lastenlauluihin ja klassisesta musiikista heavy metalliin. Tarkoituksena oli selvittää, nimeävätkö lapset tunteita kuulemiensa kappaleiden avulla.

Lisänä oli mahdollisuus liikkua musiikin tahtiin haluamallaan tavalla, joka mahdollisti tunteen nimeämisen helpommaksi. Kappaleiden jälkeen lapset saivat antaa palautteen tuokiosta.

Tähän tuokioon lapsia osallistui yhteensä kuusi kappaletta. Kolme lapsista oli ollut tuokiossa aiemmin mukana. Osaa lapsista jännitti aluksi ja keskustelimme hetken ei-tuokioon liittyvistä asioista, kuten lasten perhesuhteista ja sisaruksista sekä säästä. Pian pääsimme kuitenkin aloittamaan musiikkituokion ja lapset olivat alusta alkaen hyvin mukana. Havainnoin ensimmäisistä kappaleista seuraavaa:

Jokainen lapsi tanssi ja liikkui ympäri huonetta koko soiton ajan. P1 ja P3 innostuivat tanssimaan yhdessä. Jokainen lapsi ei kuitenkaan halunnut nimetä tunteita, vaan jokaisella kuuntelukerralla yksi-kolme lasta kertoivat tunteen, jota muut myötäilivät. T1, T2 ja T3 tanssivat Boom Kahin tahtiin ja heistä T2 kertoi kappaleesta tulevan hyvä tunne. P1 ja P3 toivat esiin ilon ja rohkeuden tunteen. M4

Toinen kappale oli selvästi rauhallisempi ja ennen jokaista kappaletta lapset pysähtyivät ja lopettivat kaiken muun toiminnan, jotta he kuulisivat heti kappaleen alkutahdeista alkaen, miten kappale lähtee ja miten sen mukaan voisi liikkua.

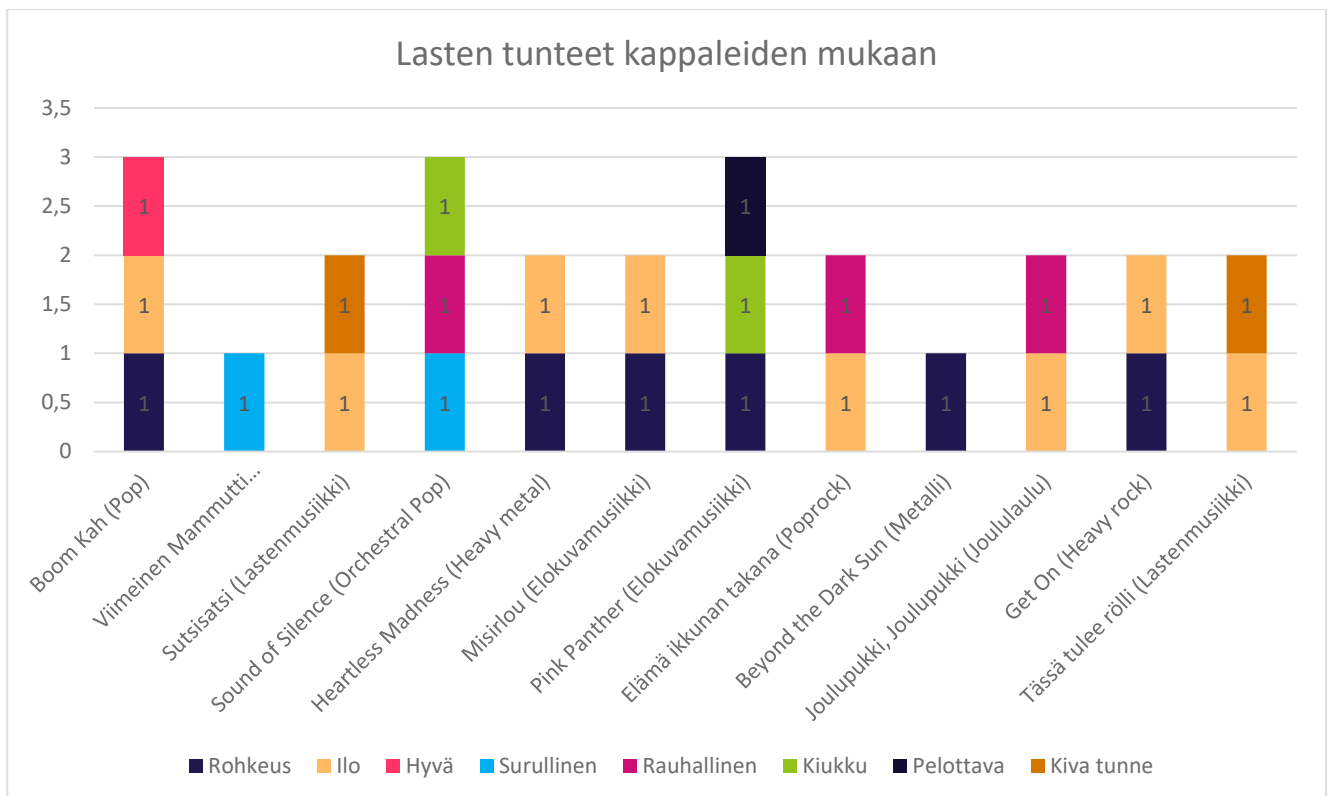
T2 ja T3 sanoivat heti, että ”tästä tuli surullinen tunne”. Kaikki muut lapset myötäilivät tunnetta, eikä kukaan sanonut kappaleen aikana enää mitään. Jokainen lapsi liikkui hiljaa ja T1 ja T3 tanssivat puolelta toiselle hitaasti ja rauhallisesti, jonka jälkeen T2, P1, P2 ja P3 liittyivät tanssimiseen.

Kolmas kappale oli jokaiselle lapselle tuttu, Fröbelin Palikoiden ”Sutsisatsi”. Ilo ja riemu repesi huoneessa ja jokainen lapsista alkoi leikkiä sanojen mukaan. Meno vaihtui aika nopeasti kuitenkin, kun kappale päättyi ja alkoi neljäs kappale. T1 huomautti, että ”tämä on taas surullinen musiikki”. P3 oli sitä mieltä, että ”tästä tulee rauhallinen olo”. P1 ja P2 myötäilivät P3 mielipidettä. T2 oli ehdottomasti kiukun tunteen kannalla, vaikka hänen olemuksensa oli iloinen ja nauravainen. M4

Kappaleissa oli tarkoituksella merkittäviä eroja tempon, melodian, rytmin ja tyylilajin välillä. Lapset onnistuivat nimeämään erilaisia tunteita erilaisten kappaleiden avulla. Esimerkiksi rock- ja raskaamman musiikin aikana tunteiksi nousi esiin ilon ja rohkeuden tunnetta.

Sama tapahtui myös rauhallisten ja hieman mollipainoitteisten kappaleiden kanssa. Tällöin tunteet olivat surullinen ja rauhallinen.

Elokuvamusiikki ja raskas heavymetalli/heavyrock musiikki toi lapsissa esiin rohkeutta ja iloa. P1, P2 ja P3 pyörivät pitkin huonetta ja heiluttivat päätään raskaan musiikin tahdissa. P2 kertoi, että ”aika rohkeeta”, johon P1 ja P3 yhtyi. T1, T2 ja T3 olivat yhdessä sitä mieltä, että ”tällaisesta tulee iloinen olo”. Samoin kävi elokuvamusiikin kanssa, paitsi P2 totesi, että ”hänelle tulee kyllä kiukun ja pelon tunne”, ja hän meni huoneessa olevan tuolin taakse hetkeksi piiloon.

Kuva 2. Lasten tunteet kappaleiden mukaan

Ilon tunne nousi esiin useassa eri kappaleessa. Vaikka tyyllilajit olivat erilaisia, niin iloisuuden tunne löytyi elokuva-, pop-, lasten-, joulu- ja heavymusiikin avulla. Myös rohkeus esiintyi useassa eri kappaleessa ja eri tyyllilajissa. On tulkittavissa, että neljänteen musiikki-tuokioon osallistuneet lapset osasivat kuunnella musiikin eri osa-alueita ja nimetä tunteet niiden mukaan. Taulukosta voidaan tulkita, että esimerkiksi ”viimeinen mammutti” ja ”sound of silence” toivat surullisuuden tunnetta esiin. Kappaleet ovat molemmat rauhallisia ja ne kulkevat mollisävelessä. Sävellajeja on olemassa kaksi, duuri ja molli. Duurisävellajit mielletään monesti iloisiksi ja reippaiksi, kun taas mollisävellajit synkiksi ja surumielisiksi

(Kielikello). Lapset osasivat näin ollen tulkita kappaleen musiikillisia osa-alueita ja yhdistää ne surullisuuden tunteeseen. Lapset kuitenkin pitivät tuokioista, sillä jokaiseen kappaleeseen löytyi jokin tunne. Lapset antoivat tuokion jälkeen palautetta hymykorttien (Liite 4) avulla:

T1, T2, T3 sekä P1 ja P3 antoivat tuokiosta vihreän hymynaaman. P2 puolestaan kertoi, että ”musiikki oli mulle välillä liian kovalla ja siksi mä en tykännyt”. P2 oli kuitenkin osallistunut suurimmaksi ajaksi tuokioon, vaikka välillä olikin mennyt tuolin taakse omiin oloihinsa. Oli miellyttävää nähdä lasten liikkuvan ja havaitsevan erilaisia tunteita erilaisista kappaleista. M4

6 JOHTOPÄÄTÖKSET

Tässä luvussa käsittelen tutkimuksen johtopäätökset. Havainnoinnin ja tutkimuksesta esiin tulleiden tulosten perusteella voidaan todeta, että musiikilla ja musiikkituokioilla on suuri merkitys lasten tunnekasvatuksessa sekä tunteiden nimeämisessä. Lasten antamien palautteiden perusteella musiikkituokiot olivat pääsääntöisesti onnistuneita ja niistä pidettiin.

Teoriaosuudessa tuli esiin varhaiskasvatuksen musiikkikasvatus sekä musiikin merkitys lapsen kehitykselle. Musiikkikasvatuksen sisältöalueet liitetään pedagogiikkaan, jossa yhdistyvät lapsille ominainen leikki, laulaminen ja loruilminen sekä soittaminen, kuunteleminen ja musiikkiliikunta sekä musiikkimaalaus (Ruokonen, 2020 s. 12). Musiikkituokioni pyrkivät olemaan osa musiikkikasvatusta ja ensimmäisessä tuokiossa olikin soittamista, toisessa ja kolmannessa soittamista sekä neljännessä musiikkiliikuntaa. Kolmas musiikkituokio oli musiikkimaalausta. Kaikkia järjestettyjä tuokioita yhdisti tunteet ja niiden laaja kirjo.

Musiikkituokioissa esiintyneet kappaleet ja musiikit innostivat lapsia osallistumaan tuokioihin. Kronqvist ja Pulkkinen (2007, s. 116) toteavat, että lapsen valmius liittyä ryhmiin ja vuorovaikutukselliset taidot ovat osa sosiaalista kehittymistä. Tämä näkyi esimerkiksi neljännessä musiikkituokiossa, joissa lapset joko tanssivat yhdessä tai liikkuivat musiikin tahtiin samalla tavalla.

Näiden neljän musiikkituokion sisältö poikkesi kaikki toisistaan. Silti, jokaisessa tuokiossa näkyi musiikin vaikutus tai tarkemmin sanottuna merkitys lapsen elämässä. Musiikin maailmassa oleminen voi olla mielen maisemissa kulkemista, rauhallista vaeltelua tai kiihkeää menoa (Ahonen-Eerikäinen, 1997 s. 55). Tällaisia vaelteluja, kiihkeitä menoja tai omanlaista kulkemista tuokiossa tapahtuvat musiikilliset hetket olivat lasten osalta. Maalaamiseen keskityttiin musiikin avulla ja musiikkiliikunta aktivoi lapsia liikkumaan monella eri tavalla, josta lapsilla kumpusi erilaisia tunteita. Zentner ym. (2008, s.505) toteavat, että musiikilla on voima herättää ihmisessä paljon erilaisia tunteita, kuten esimerkiksi iloa ja surullisuutta. Tähän samaan lopputulokseen päädyin tutkimukseni musiikkituokioissa.

Ensimmäisen tuokion sisältönä oli tunteet ja erilaiset soittimet. Lapsen kielellinen kehitys mahdollistaa annettujen sanallisten ohjeiden ymmärtämisen. Yleensä lapsi toimii mielellään aikuisen ja ryhmän kanssa. Tässä ikävaiheessa onnistumisen tunne on lapselle

erityisen tärkeää (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017 s. 119). Tämän vuoksi kaikki lapset saivat soittaa tuokion loppuksi, jotta jokainen kokee onnistumisen tunteen tuokiosta. Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen (2017, s. 123) toteavat, että 4–6-vuotiaiden lasten kuulemaan musiikkiin voidaan yhdistää satuja tai tarinaa, joka motivoi lapsia kuuntelemaan. Tätä hieman muokaten sain järjestettyä toisen musiikkituokion. Kerroin tarinan, mutta yhdistin tarinaan kitaran säestyksen tiettyihin kohtiin. Kuuntelemisen jälkeen lapset voivat kuulla kuulemaansa tai he voivat kertoa ajatuksistaan esimerkiksi maalaamalla (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017 s. 123). Toisessa tuokiossa ei maalailtu, mutta lapset saivat kertoa omia esiin nousseita tunteitaan.

Hongisto-Åberg ym. (1994 s. 49) puolestaan kertovat, että erilaisten tunteiden käsittely niin varhaiskasvatuksen arjessa kuin toiminnallisissa hetkissä voi olla haastavaa. Musiikki voi laukaista monenlaisia tunteita lapsissa ja etenkin kolmas musiikkituokio, jossa kuunneltiin erilaisia klassisia kappaleita, laukaisi lapsissa hyvin erilaisia tunteita. 4–6-vuotiailla lapsilla on jo omia esteettisiä mieltymyksiä, esimerkiksi musiikkimaun suhteen; mikä musiikki on hyvää ja mikä ei? (Lindeberg-Piiroinen & Ruokonen, 2017 s. 78). Tämä korostui varsinkin kolmannessa ja neljännessä musiikkituokiossa, joissa kuunneltiin enemmän erilaisia kappaleita.

Voidaan päätellä, että suurimmaksi osaksi musiikkituokiot olivat pidettyjä ja onnistuneita. Kolmannen musiikkituokion palautteeseen vaikutti todennäköisimmin lasten väliset ystävyssuhteet. Esimerkiksi osalla tuokioon osallistuneiden välinen ystävyysuhde vaikutti niin tunteiden valitsemiseen kuin palautteen antamiseen. Kuten Luokkala & Grahn (i.a. s. 8) toteavat, on hyvä musiikkihetki tehty iloisesta tunnelmasta, soitosta ja yhdessä kokemisen riemusta. Tärkeää on muistaa, että aikuinen välittää aidosti siitä, mitä ollaan tekemässä. Yllä olevien palautteiden perusteella voin todeta, että musiikkihetket ovat olleet tunteiden esiin tuomista ajatellen onnistuneita ja merkityksellisiä.

7 POHDINTA

Opinnäytetyön aiheen valinta oli aluksi helppoa, sillä musiikki on aina kiinnostanut minua. Lisäksi koen, että työskentely lasten kanssa on omaa vahvuusalueettani ja siitä minulla on muutaman vuoden työkokemuskini.

Työn teoriaosuus on pääpiirteittäin kattava. Lapsen kehityksestä, musiikista ja tunnetaidoista löytyy luotettavaa materiaalia niin kirjoista kuin internetistäkin. Taustatutkimusten ja aiempien tutkimusten aineisto puolestaan jäi osittain hieman vajaaksi, sillä sitä ei mahdollisesti ole. Tutkimukset musiikin vaikutuksesta aivoihin tiedetään kyllä, mutta esimerkiksi musiikin vaikutus lapsiin tai lapsen aktivoimiseksi on vielä laajalti tekemättä.

Havainnointi aineiston keruumenetelmänä oli luonnollisin tapa itselleni kerätä aineistoa. Työelämässä koulumaailmassa olen havainnointia tehnyt harva se päivä, joten koin, että se on vahvinta alueettani. Tässä tutkimuksessa olisin voinut käyttää myös esimerkiksi videointia yhtenä aineiston keruumenetelmänä, joka olisi tukenut omaa havainnointiani.

Sosionomin (AMK) kompetenssit näkyvät pääpiirteittäin opinnäytetyössä. Sosionomin (AMK) kompetensseja ovat sosiaalialan eettinen osaaminen, kriittinen ja osallistava yhteiskuntaosaaminen, asiakastyön osaaminen, sosiaalialan palvelujärjestelmäosaaminen, työyhteisö-, johtamis- ja yrittäjyysosaaminen sekä tutkimuksellinen kehittämis- ja innovaatioosaaminen (Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry, 2017). Asiakastyön osaaminen näkyi muun muassa soveltuvien työmenetelmien valitsemisella, eli tässä tutkimuksessa sopivilla musiikkituokioiden suunnittelemisella varhaiskasvatukseen. Lisäksi havainnointi näkyy vahvasti asiakastyön osaamisen alla. Eettinen osaaminen puolestaan näkyi opinnäytetyössä siten, että lasten yksityisyyttä oli suojeltu, osallistuminen oli vapaaehtoista ja ketään lapsista ei ole tunnistettavissa tutkimuksesta. Opinnäytetyön tekeminen suunnittelusta lähtien on osa tutkimuksellista kehittämis- ja innovaatio-osaamista. Tutkimuksessa tapahtuva analysointi ja aineiston tulkinta on osa kehittämisosaamista.

Toivon, että tulevaisuudessa musiikin merkitystä tunnekasvatuksessa ja ylipäättään sen merkitystä ihmisen ja lapsen kehityksessä tarkasteltaisiin. Ymmärrän haasteet, mutta teknologian kehityksen myötä tämä voisi olla lähitulevaisuudessa kenties saavutettavampaa, kuin esimerkiksi 60 vuotta sitten. Musiikkia työvälineenä voitaisiin tutkia syvemmin ja

valtakunnallisemmin Suomen varhaiskasvatusten kesken ja yhtenä jatkoaiheena voisi olla musiikki, tunteet ja erityislapsset.

LÄHTEET

- Ahonen-Eerikäinen, H. 1997. *Musiikin maailmasta mielen maisemiin*. Teoksessa Kaikkonen, M. & Mattila, S. (toim.). (1997). *Musiikki ja mielen mahdollisuudet*. Punamusta Helsinki. 55–55.
- Bojner-Horwitz, E. & Bojner, G. 2007. *Mielihyvää musiikista*. WSOY.
- Hongisto-Åberg, M., Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 1994. *Musiikki varhaiskasvatuksessa: Hip hoi, musiso!* (2. painos). Tammer-Paino Oy. (Alkuperäinen teos julkaistu 1993).
- Isokorpi, T. 2004. *Tunneoppia parempaan vuorovaikutukseen*. PS-kustannus.
- Jalovaara, E. 2005. *Tunnetaidot tiedon rinnalle kasvatuksessa*. Pilot-kustannus Oy.
- Jucan, D. & Simion, A. 2012. *Music background in the classroom: its role in the development of social-emotional competence in preschool children*. 3-3. [https://www.researchgate.net/publication/277948088 Music Background in the Classroom Its Role in the Development of Social-emotional Competence in Preschool Children](https://www.researchgate.net/publication/277948088_Music_Background_in_the_Classroom_Its_Role_in_the_Development_of_Social-emotional_Competence_in_Preschool_Children)
- Juhila, K. (i.a.). Laadullisen tutkimuksen ominaispiirteet. Teoksessa Jaana Vuori (toim.) *Laadullisen tutkimuksen verkkokäsikirja*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. <https://www.fsd.tuni.fi/fi/palvelut/menetelmaopetus/kvali/mita-on-laadullinen-tutkimus/laadullisen-tutkimuksen-ominaispiirteet/>
- Jyväskylän yliopisto. 28.10.2021. *Laadullinen tutkimus*. <https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/menetelmapolku/tutkimusstrategiat/laadullinen-tutkimus>
- Karila, K. 2017. *Nyt on pedagogiikan aika: Mitä on varhaiskasvatuksen pedagogiikka?* Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto. <https://www.vol.fi/uploads/2018/10/31eded03-pedagogiikanaikajulkaisu-6.pdf>
- Karila, K., Alasuutari, M., Hännikäinen, M., Nummenmaa, A-R. & Rasku-Puttonen, H. 2006. *Kasvatusvuorovaikutus*. Vastapaino.
- Kielitoimiston sanakirja. 2021. *Muusa*. <https://www.kielitoimistonsanakirja.fi/#/muusa>
- Koivunen, P-L & Lehtinen, T. 2015. *Kasvu kiikarissa. Havainnoinnin käsikirja varhaiskasvattajille*. PS-kustannus.
- Kronqvist, E-L. & Pulkkinen, M-L. 2007. *Kehityopsykologia – Matkalla muutokseen*. WSOY Oppimateriaalit Oy.

- Lindeberg-Piironen, A. & Ruokonen, I. 2017. *Musiikki varhaiskasvatuksessa -käsikirja*. Printall.
- Luukkala, M. & Grahn, P. (i.a.). *Musiikin varhaiskasvatuksen käsikirja musiikkimatkoille*. Suomen Musiikkimatka Oy
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) 23.1.2018. *5–6-vuotiaan sosiaalinen kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-sosiaalinen-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) 3.7.2017. *5–6-vuotiaan älyllinen kehitys*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/lapsen-kasvu-ja-kehitys/5-6-v/5-6-vuotiaan-alyllinen-kehitys/>
- Mannerheimin lastensuojeluliitto (MLL) 4.3.2021. *Lapsen ja vanhemman varhainen vuorovaikutus*. <https://www.mll.fi/vanhemmille/tietoa-lapsiperheen-elamasta/vanhemmuus-ja-kasvatus/lapsen-ja-vanhemman-varhainen-vuorovaikutus/>
- Mattila, L. (2021). Vinkkejä vanhemmille. *Arki on parasta harjoitusta tunnetaidoille*. <https://www.oppijailo.fi/tunnetaidot-kehittyvat-harjoittelemalla/>
- Nurmi, J-E., Ahonen, T., Lyytinen, H., Lyytinen, P., Pulkkinen, L. & Ruoppila I. 2014. *Ihmissen psykologian kehitys*. PS-kustannus.
- Opetushallitus (OPH). 2018. *Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2018*. 20–21. Puna-Musta Oy. https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/varhaiskasvatussuunnitelman_perusteet.pdf
- Ruokonen, I. 2009. *Musiikin monet kielet*. Teoksessa Nurmilaakso, M. & Välimäki, A-L. (toim.). 2009. *Lapsi ja kieli: Kielellinen kehittyminen varhaiskasvatuksessa*. 62–62. Uni-grafia Oy Yliopistopaino. <https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/80046/d9e0eb99-ef75-4704-a185-14aa8cbf9366.pdf?sequence>
- Ruokonen, I. 2020. *Nyt on ilmaisun aika: Varhaiskasvatuksen taidekasvatus – Leikkiä, lummousta, oppimista ja hyvää elämää*. Varhaiskasvatuksen Opettajien Liitto. https://www.vol.fi/uploads/2020/02/de8a96fe-varhaiskasvatuksen-taidekasvatus-suomi_low.pdf
- Saarinen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. *KvaliMOTV – Menetelmäopetuksen tietovaranto*. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoaarkisto. https://www.fsd.tuni.fi/menetelmaopetus/kvali/L7_3_2.html
- Salmela-Aro, K. (2008). Miksi musiikin kuuntelu tuo mielihyvää? *Psykologia*, 43, 1–1.

- Sandberg, E. 2021. *Pedagoginen tuki varhaiskasvatuksessa ja esiopetuksessa*. PS-kustannus.
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.). *Taituritoiminta varhaiskasvatuksessa*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/tietoa-varhaiskasvatuksesta-2/taituritoiminta-varhaiskasvatuksessa/>
- Seinäjoen kaupunki. (i.a.). *Tenavakoti*. <https://www.seinajoki.fi/kasvatus-ja-opetus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/paivakodit/tenavakoti/>
- Soinila, S. & Särkämö, T. (2009). Musiikki aivoinfarktipotilaan hoidossa. *Duodecim-lehti*, 2009(23, 2585-2585). <https://www.duodecimlehti.fi/duo98458>
- Suomalainen asiasanasto- ja ontologiapalvelu. *Piloerektio*. <https://finto.fi/mesh/fi/page/D010863>
- Suomen musiikkioppilaitosten liitto. (i.a.). *Varhaisiän musiikkikasvatus*. <https://www.musicedu.fi/musiikin-opetus-suomessa/jarjestelma/varhaisian-musiikkikasvatus/>
- Swaminathan, S. & Schellenberg, E. 2015. *Current emotion research in music psychology*. 4-4. <https://www.utm.utoronto.ca/~w3psygs/FILES/SwaminathanSchellenberg2015.pdf>
- Terveyden ja hyvinvoinnin laitos (THL). 2017. *Työpaperi: Mitä osallisuus on?* 4-4 https://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/135356/URN_ISBN_978-952-302-917-0.pdf?sequence=1&isAllowed=y
- Trogen, T. (2020). *Positiivinen kasvatus*. PS-kustannus. Ellibs.
- Tuomi, J. & Sarajärvi, A. 2002. *Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi*. Tammi.
- Varhaiskasvatuksentietopalvelu. (i.a.). *Musiikin aivovoima – miksi musiikki on niin tärkeä osa varhaiskasvatusta?* https://varhaiskasvatuksentietopalvelu.fi/musiikin_aivovoima.html
- Varhaiskasvatuslaki 540/2018. <https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2018/20180540>
- Vilka, H & Airaksinen, T. 2003. *Toiminnallinen opinnäytetyö*. Gummerus Kirjapaino Oy.
- Vilka, H (2021). *Näin onnistut opinnäytetyössä. Ratkaisut tutkimuksen umpikujiin*. PS-kustannus. Ellibs.
- Vilka, H. (2021). *Tutki ja kehitä*. PS-kustannus. Ellibs.

Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiö (YTHS). (i.a.). *Tunnetaidot*. <https://www.yths.fi/terveys-tieto/mielenterveys/tunnetaidot/>

Zentner, M. & Scherer, K. 2001. *Emotional effects of music: Production rules*. 369-369. <https://citeseerx.ist.psu.edu/viewdoc/download?doi=10.1.1.474.1940&rep=rep1&type=pdf>

Zentner, M., Grandjean, D. & Scherer, K. 2008. *Emotions Evoked by the Sound of Music: Characterization, Classification, and Measurement*. 505-505. <https://www.researchgate.net/publication/23196220> Emotions Evoked by the Sound of Music Characterization Classification and Measurement

LIITTEET

Liite 1. Tutkimuslupa.

Liite 2. Tunnekortit.

Liite 3. Hymykortit.

Liite 1. Tutkimuslupa

Seinäjoki

Viranhaltijapäätös

1 / 2

§ 197 / 2021

Varhaiskasvatusjohtaja

11.10.2021

SJK/1280/13.00.00/2021

Tutkimuslupa / Hynynen Aleks

Alexi Hynynen opiskelee Seinäjoen ammattikorkeakoulussa ja anoo tutkimuslupaa opinnäytetyötään varten.

Tutkimuksen nimi: Musiikin keinot varhaiskasvatuksen tunnekasvatuksessa

Tutkijan tarkoituksena on järjestää lapsille neljä sisällöltään erilaista musiikkituokiota, joiden avulla pyritään tuomaan esiin erilaisia tunteita.

Tarkoituksena on selvittää, miten musiikkia voidaan käyttää apuna tunteiden nimeämisessä ja tunteiden käyttämisessä.

Tuokiot kestävät max 30 minuuttia ja ne toteutetaan lokakuussa 2021 Tenavakodissa.

Tutkimuksen arvioitu valmistumisaika joulukuu 2021.

Päätös

Päätän myöntää tutkimusluvan edellyttäen, että:

- tutkimukseen osallistuminen on vapaaehtoista
- tutkimuksessa saatujen tietojen osalta noudatetaan salassapitovelvollisuutta
- tutkimuksessa yksittäiset henkilöt eivät saa olla tunnistettavissa
- yksi kappale valmiista tutkimuksesta luovutetaan maksutta varhaiskasvatukselle
- tutkija antaa luvan julkaista tutkimuksensa sähköisessä muodossa Seinäjoen kaupungin kotisivuilla
- tutkija sitoutuu esittelemään tutkimuksensa
- koronaviruksesta aiheutuvat rajoitukset tulee huomioida

Varhaiskasvatusjohtaja

Aija-Marita Näsänen

Viranhaltijapäätös on sähköisesti allekirjoitettu asianhallintajärjestelmässä.

Julkisesti nähtävänä

Varhaiskasvatustoimisto 18.10.2021

Kuntalain 139 §:n 1 momentin mukainen erityistiedoksianto asianosaiselle

Tiedoksiantaja: Tarja Siik, toimistosihteeri

Tiedoksiantopäivämäärä: 12.10.2021

Annettu tiedoksi sähköisesti

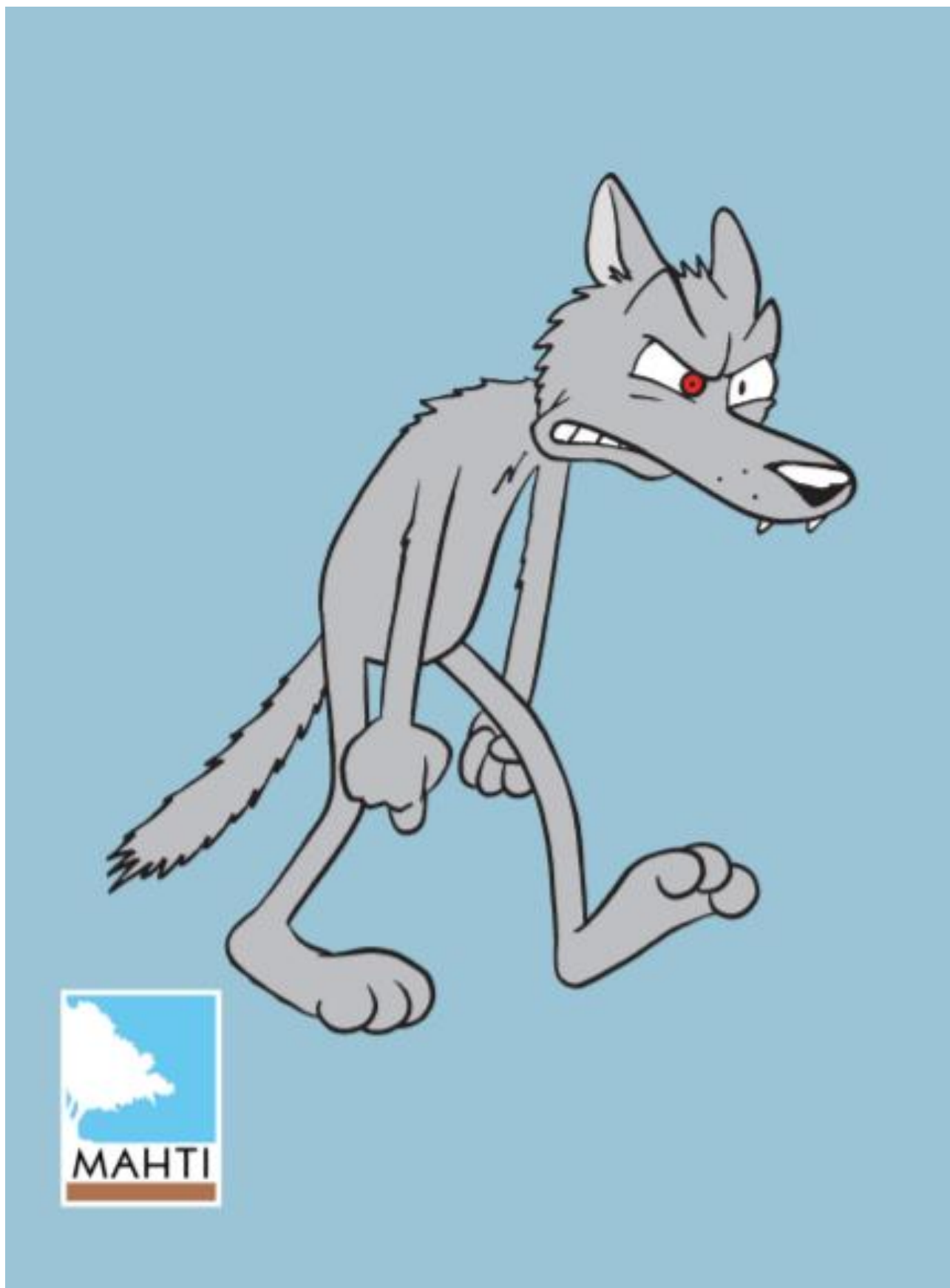
Pvm: 12.10.2021

Vastaanottajat: Aleksi Hynynen, aluejohtajat, Maria-Elina Luoma, Sari Vainionpää

MUUTOKSENHAKU

Päätökseen tyytymätön voi tehdä kirjallisen oikaisuvaatimuksen osoitteella: Kasvatus- ja opetuslautakunta, PL 215, 60101 Seinäjoki, sähköposti: sivistyskeskus@seinajoki.fi, neljäntoista (14) päivän kuluessa päätöksen tiedoksisaannista. Kunnan jäsenen katsotaan saaneen päätöksestä tiedon seitsemän (7) päivän kuluessa siitä kun päätös on asetettu nähtäville kaupungin internetsivuille. Asianosaisen katsotaan saaneen tiedon päätöksestä seitsemäntenä (7) päivänä kirjeen lähettamisestä, saantitodistuksen osoittamana aikana tai erilliseen tiedoksiantotodistukseen merkittynä aikana ja silloin kun päätös on annettu tiedoksi tavallisena sähköisenä tiedoksiantona kolmantena (3) päivänä viestin lähettamisestä. Oikaisuvaatimuksesta on käytävä ilmi vaatimus perusteluineen ja se on tekijän allekirjoitettava.

Liite 2. Tunnekortit

Liite 3. Hymykortit

